

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 213/06-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. júna 2006 predbežne prerokoval sťažnosť P., so sídlom R., zastúpeného advokátom Mgr. I. F., PhD., L. M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 a práva podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 25/2005 z 30. júna 2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 14. októbra 2005 doručené podanie P., so sídlom R. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. I. F., PhD., L. M., ktoré bolo označené ako „*Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 a práva podľa čl. 13

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 25/2005 z 30. júna 2005.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla:

„Sťažovateľ je slovenská právnická osoba – spoločnosť s ručením obmedzeným zapísaná v Obchodnom registri Okresného súdu Žilina.

Porušovateľ je všeobecným súdom Slovenskej republiky. V predmetnej právnej veci porušovateľ konal ako dovolací súd o dovolaní sťažovateľa zo dňa 14. 1. 2005, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 8 Co 38/04 zo dňa 19. 3. 2004 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“).

Porušovateľov postup a jeho uznesenie zo dňa 30. 6. 2005 teda majú za následok, že sťažovateľovi bolo odopreté právo na prístup k dovolaciemu súdu, právo na to, aby vec mohla byť dovolacím súdom riadne prejednaná, keďže dovolanie v tejto veci je prípustné. Tým bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu, ktoré zohráva v demokratickej spoločnosti natoľko závažnú úlohu, že pri rozhodovaní o podmienkach jeho uplatnenia neprichádza zo strany súdov do úvahy zužujúci výklad a ani také interpretačné postupy pri výklade procesných predpisov, ktorých následkom by mohlo byť jeho neodôvodnené, prípadne svojvoľné obmedzenie alebo odňatie – v tomto prípade nepripustenie dovolania (nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 6/03 z 13. 3. 2003). Porušovateľ sa zároveň dopustil voči sťažovateľovi porušenia zákazu odmietnutia spravodlivosti (denegatio iustitiae).

Taktiež týmto rozhodnutím porušovateľa bolo odopreté právo sťažovateľa na spravodlivé prerokovanie veci dovolacím súdom a na účinný opravný prostriedok (dovolanie) v zmysle čl. 13 Dohovoru. Ak O. s. p. takýto opravný prostriedok pripúšťa a porušovateľ svojím postupom a rozhodnutím takýto opravný prostriedok fakticky neumožní (tým, že ho odmietne ako neprípustný) je porušené aj toto základné právo sťažovateľa.

Taktiež bolo podľa názoru sťažovateľa porušené základné právo sťažovateľa na spravodlivý proces, nakoľko súdy prekročili jeho návrhy, keď rozhodovali o zmene žaloby, hoci sťažovateľ taký dispozičný úkon nikdy neurobil. Tým bolo sťažovateľovi

znemožnené aj právo na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru, nakoľko mu bolo znemožnené konať o pôvodnej žalobe, za tých istých skutkových okolností ako boli uvedené v žalobe, avšak z iných právnych dôvodov. Tým bolo porušené aj jeho právo na spravodlivý proces.“

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vydal takýto nález:

„Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 25/2005 zo dňa 30. 6. 2005, právoplatným a vykonateľným dňom 15. 8. 2005, boli porušené základné práva sťažovateľa P., so sídlom R., podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, článku 6 ods. 1 a článku 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (č. 209/1992 Zb.).

Ústavný súd zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 25/2005 zo dňa 30. 6. 2005, právoplatné a vykonateľné dňom 30. 6. 2005, a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05).

1. Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 25/2005 z 30. júna 2005.

Sťažovateľka sa vo svojej sťažnosti domáhala zrušenia uznesenia najvyššieho súdu, keď namietala, že postupom najvyššieho súdu v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu Krajského súdu v Žiline bolo porušené jej právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľka videla porušenie týchto práv v tom, že jej bol odopretý prístup k súdu.

Účelom práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivé konanie je zaručiť každému prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní. Takýmto predpisom je zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacích konaní. V dovolacom konaní procesné podmienky upravujú ustanovenia § 236 a nasl. OSP.

V rámci všeobecnej úpravy prípustnosti dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu z ustanovenia § 237 OSP výslovne vyplýva, že dovolanie je prípustné, len pokiaľ ide o prípady uvedené pod písm. a) až g) tohoto zákonného ustanovenia. Dovolanie je prípustné aj proti uzneseniu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v § 238 OSP.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Ústavný súd z tohoto hľadiska preskúmal rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 49/2004 z 18. januára 2006, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky. Nezistil pritom žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup tohoto súdu, ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia naopak vyplýva, že najvyšší súd sa zaoberal a vysporiadal s dôvodmi sťažovateľky, ale pretože sa s nimi nestotožnil, odmietol dovolanie ako neprípustné.

Najvyšší súd vo svojej argumentácii uviedol:

„Krajský súd v Žiline dovolaním napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok bývalého Okresného súdu Námestovo z 5. augusta 2003 č. k. 5 C 219/01-181 v spojení s opravným uznesením z 29. decembra 2003 č. k. 5 C 219/01-198, ktorým zamietol žalobu o zaplatenie žalovanej pohľadávky z titulu náhrady škody, z dôvodu premlčania nároku.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorý ho navrhol spolu s rozsudkom súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 238 ods. 3 písm. b) O. s. p. a ako dovolací dôvod uviedol, nesprávne právne posúdenie veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.].

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, pričom nešlo o prípad, že by sa odvolací súd v tejto veci odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu (§ 238 ods. 2 O. s. p.), ani nevyslovil prípustnosť dovolania [§ 238 ods. 3 písm. a) O. s. p.], a ani nepotvrdil rozsudok, ktorým bolo rozhodnuté inak než v prvšom rozsudku, pretože súd prvého stupňa bol viazaný právnym názorom súdu, ktorý prvšie rozhodnutie zrušil [§ 238 ods. 3 písm. b) O. s. p.], na ktorú skutočnosť poukazoval dovolateľ.

Uznesením z 15. apríla 2003 sp. zn. 8 Co 50/03 odvolací súd sice zrušil v poradí prvý rozsudok súdu prvého stupňa zo 6. decembra 2002 č. k. 5 C 219/01-124 a súd prvého stupňa v ďalšom rozsudku z 5. augusta 2003 č. k. 5 C 219/01-181 rozhodol inak ako v prvšom rozsudku, ale nerozhodol tak preto, že bol viazaný právnym názorom odvolacieho

súdu. Z ustanovenia § 238 ods. 3 písm. b) O. s. p. vyplýva situácia, keď nezávislé rozhodnutie vecí súdom prvého stupňa bolo obmedzené tým, že bol povinný vychádzať zo záväzného právneho názoru súdu vyššieho stupňa (§ 226 O. s. p.), takže právny názor súdu, ktorý jeho prvé rozhodnutie zrušil, bol jedine a výhradne určujúci pre rozhodnutie o veci. Takáto situácia nastáva výhradne vtedy, keď tento súd vyslovil svoj právny názor ako kategorický právny pokyn, či bezpodmienečný právny príkaz na to, ako má byť vo veci rozhodnuté. Ak ale v zrušujúcom rozhodnutí tento právny názor chýba, uvedená situácia nie je daná. V takom prípade neexistuje ani nevyhnutná príčinná súvislosť medzi právnym názorom odvolacieho súdu a neskorším (oproti prvému rozsudku iným) rozsudkom súdu prvého stupňa, podmieňujúca prípustnosť dovolania v zmysle § 238 ods. 3 písm. b) O. s. p. Právny názor odvolacieho súdu teda musí mať na rozhodnutie vo veci taký vplyv, že súd prvého stupňa nemôže uplatniť svoje názory pri rozhodovaní o veci samej. V danej veci Krajský súd v Žiline uznesením z 15. apríla 2003 sp. zn. 8 Co 50/03 zrušil prvostupňový rozsudok a vec mu vrátil na ďalšie konanie len v dôsledku procesného pochybenia, konkrétne v súvislosti s ustanovením § 95 ods. 1 O. s. p. Procesne ho upravil, aby v ďalšom zachoval procesný postup upravený v ustanovení § 95 O. s. p.

Uvedené procesné usmernenie dané súdu prvého stupňa bez toho, aby odvolací súd vyslovil záväzným spôsobom svoj názor na právne posúdenie veci nie je takou zákonnou podmienkou (viazanosť právnym názorom), aká je predvídaná v ustanovení § 238 ods. 3 písm. b) O. s. p. Súd prvého stupňa bol teda viazaný iba pokynmi, ako ďalej postupovať po procesnej stránke, v právnom posúdení nebol odvolacím súdom žiadnym spôsobom obmedzený či usmernený. Preto, ak súd prvého stupňa po takomto zrušení veci odvolacím súdom, v dôsledku iných právnych dôvodov rozhodol inak ako v prvom rozhodnutí, potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu potom nevykazuje znaky uvedené v § 238 ods. 3 písm. b) O. s. p.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale zaoberal sa otázkou, či konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu nie je postihnuté niektorou z procesných väd uvedených v § 237 písm. a) až g) O. s. p., nezistil

však existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonom ustanovení.

Nakoľko prípustnosť dovolania žalobcu nemožno vyvodiť z ustanovení § 238 O. s. p. a § 237 O. s. p., odmietol Najvyšší súd jeho dovolanie v súlade s ustanovením § 243b ods. 4 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný. Pritom riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.“

Ústavný súd pripomína, že súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľkou, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu OSP výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľke k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

Z uvedeného vyplýva, že medzi namietaným uznesením najvyššieho súdu a možnosťou porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je taký vzťah, ktorý by odôvodňoval prijatie sťažnosti na ďalšie konanie po jej predbežnom prerokovaní.

Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov z dôvodov tvrdených sťažovateľkou ústavný súd môže v zmysle svojej konštantnej judikatúry zasiahnuť len vtedy, ak by ich rozhodnutie (a postup ktorý mu predchádza) bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (napr. I. ÚS 17/01), z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by malo za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 25/2005 z 30. júna 2005 podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za arbitrárne a nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami OSP.

Keďže sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že najvyšší súd v dovolacom konaní neuznal ňou uvádzané dôvody prípustnosti dovolania podľa § 238 ods. 3 písm. b) OSP, a keďže súčasťou označených základných práv nie je aj povinnosť uznať dôvody prípustnosti dovolania uvádzané sťažovateľkou, ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto pri predbežnom prerokovaní ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú.

2. Sťažovateľka namietala aj porušenie čl. 13 dohovoru, podľa ktorého každý, koho práva boli porušené týmto dohovorom, musí mať účinné opravné prostriedky pred národným orgánom aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností. Pre absenciu relevantnej súvislosti a možnosti porušenia označeného práva, keďže všeobecný súd nemôže porušiť označené právo, ak koná vo veci v súlade s príslušnými procesnoprávnymi predpismi (napr. I. ÚS 167/03, IV. ÚS 36/04, I. ÚS 117/05), bolo potrebné jej sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2006